

Таким чином, в умовах розвитку науки і техніки неможливо відмовитись від сучасних досягнень. У правоохоронних органах цифрові фотоапарати та відеокамери практично повністю витіснили аналогові. Поряд з цим, стрімко впроваджуються лазерні 3D сканери з відповідним програмним забезпеченням та системами візуалізації, що надасть низку переваг кримінальному судочинстві.

Список бібліографічних посилань: 1. Про затвердження Стратегії розвитку Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року та Плану заходів щодо її реалізації: наказ МВС України від 15.03.2017 № 229 // Центр комп'ютерних технологій: сайт. URL: http://www.cct.com.ua/2017/15.03.2017_229.htm (дата звернення: 10.10.2017). 2. PTGui: сайт / New House Internet Services B.V., Rotterdam, The Netherlands. URL: <http://www.ptgui.com> (дата звернення: 10.10.2017). 3. Центр криміналістики: як працюють українські Холмси. URL: <https://ukr.segodaya.ua/regions/kharkov/centr-kriminalistiki-kak-rabotayut-ukrainskie-holmsy-971702.html> (дата звернення: 10.05.2017). 4. Непорада А. С. Новітні технології в криміналістиці: 3D-сканування під час огляду місця події. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 2 (26). С. 141–144.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.98

Роман Ігоревич БЛАГУТА,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПРОВАДЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА, ВЧИНЕНОГО В СТАНІ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ

У будь-якій сфері людської діяльності складається певна сукупність обставин, між якими існує причинно-наслідковий, часовий та просторовий зв'язок, що в сукупності утворюють цілісну систему елементів, охоплених поняттям «ситуація». Т.С. Волчецька слушно наголошує на необхідності вивчати структурну основу ситуацій, а також досліджувати особливості її основних компонентів, оскільки це дає змогу здійснити аналіз практичних шляхів і способів керування ними [1, с. 42].

У 1967 році вперше визначення «слідчої ситуації» було введено в науковий обіг О. Н. Колесніченком, як положення, стан розслідування, обумовлений наявністю доказів, інформаційного матеріалу і виникаючими конкретними задачами їх збирання та перевірки [2, с. 16]. У подальшому думки вчених з даного приводу розділилися на дві групи. Дослідники першої (В. К. Гавло, М. О. Селіванов, В. А. Образцов, В. Г. Танасевич, О. Я. Баєв, А. Ф. Облаков, І. Ф. Герасимов), розглядають слідчу ситуацію переважно як обстановку та стан розслідування, які склалися на певному етапі розслідування кримінального провадження. До другої групи відносяться визначення, згідно з якими слідча ситуація формується переважно під впливом зібраної в матеріалах провадження інформації, що характеризує стан розслідування. Прихильниками цієї групи є такі дослідники, як: Л. Я. Драпкін, В. Є. Коновалова, В. І. Шиканов [3, с. 73].

Зокрема варто виділити поняття слідчої ситуації, розглянуте як «ступінь поінформованості слідчого про злочин, а також стан процесу розслідування, що склався на будь-який визначений момент часу, аналіз і оцінка якого дозволяють слідчому прийняти найбільш доцільні в справі рішення» [1, с. 81]. З-поміж зазначених, найбільший інтерес для нашого дослідження представляє слідча ситуація та властиві їй особливості, зокрема початкового етапу розслідування.

Ситуації початкового етапу розслідування виникають з моменту надходження до ОВС заяв чи повідомлень про кримінальне правопорушення від фізичних чи юридичних осіб, а

також в результаті виявлення таких службовими особами чи іншими громадянами. Типовими слідчими ситуаціями початкового етапу розслідування будь-якого роду умисного вбивства є: труп не виявлено, є повідомлення про безвісти зникнення особи, що могло бути наслідком вчинення дій насильницького характеру; виявлено труп без видимих ознак насильницької смерті; виявлено труп з явними ознаками насильницької смерті.

Типовими слідчими ситуаціями, що виникають під час розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання пропонуємо виокремлювати беручи за основу рівень інформаційної насиченості.

Типова слідча ситуація 1. Особа потерпілого та особа злочинця не встановлена. Вона формується при надходженні повідомлень про виявлення трупа службовими особами або випадковими свідками (очевидцями). Основним завданням слідчого при виникненні такої слідчої ситуації є встановлення особи потерпілого, тому що тільки після цього виникає можливість проведення слідчих (розшукових) дій та організаційних заходів, спрямованих на встановлення та затримання особи злочинця.

Вказаний вид типової ситуації має три підвиди: 1.1. Особу потерпілого не встановлено, але є наявний його труп; особу злочинця не встановлено, проте його затримано на місці вбивства чи неподалік його вчинення; 1.2. Особу потерпілого не встановлено і відсутній його труп, особу злочинця не встановлено, проте його затримано на місці вбивства чи неподалік його вчинення; 1.3. Особу потерпілого не встановлено, проте наявний його труп, особу злочинця не встановлено і не затримано.

Типова слідча ситуація 2. Особу потерпілого встановлено, проте не встановлено особу злочинця. Така ситуація складається на основі даних, які містяться в заявах і повідомленнях свідків, близьких родичів та осіб, з кола знайомих жертви, службових осіб, що виявили труп. Основними тактичними завданнями цієї слідчої ситуації є встановлення особи злочинця, а також встановлення і аналіз зв'язку потерпілий і злочинець, який доцільно встановлювати через родичів і найближче оточення потерпілого.

Спосіб вчиненого вбивства, характер слідів, залишених злочинцем на місці події, а також обстановка в цілому можуть містити інформацію про особу, яка скоїла кримінальне правопорушення. Це твердження є закономірним і дотичним до розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання. Власне, на нашу думку, якщо в результаті огляду на трупі буде наявна велика кількість ран, від ударів одного предмету, то слідчим може бути висунена версія про вчинення умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання.

Зусилля слідчого у вказаній ситуації повинні бути спрямовані на з'ясування обставин вчиненого кримінального правопорушення, встановлення особи злочинця та збирання доказів його причетності до вчиненого. У разі отримання позитивного результату, необхідно вирішити питання про затримання злочинця, його огляд, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, повідомлення про підозру та вчинення інших процесуальних дій.

Вказаний вид слідчої ситуації має три підвиди: 2.1. Особу потерпілого встановлено і відсутній його труп, особу злочинця не встановлено, проте його затримано на місці, чи неподалік вчинення кримінального правопорушення; 2.2. Особу потерпілого встановлено і наявний його труп, особу злочинця не встановлено і місце його перебування не відоме; 2.3. Особу потерпілого встановлено, а також наявний його труп, особу злочинця не встановлено, проте його затримано на місці, чи неподалік від місця вчинення кримінального правопорушення.

Типова слідча ситуація 3. Особу потерпілого не встановлено, але встановлено особу злочинця. Виникає вона у випадках затримання особи безпосередньо на місці або неподалік вчинення вбивства, а також у зв'язку зі з'явленням з каяттям про вчинення умисного вбивства. Слід також відзначити, що вказана ситуація виникає тоді, коли злочинцем було вжито заходи щодо приховання трупа (розчленування, підпал, і т. ін.). Основним завданням під час вказаної ситуації це встановлення жертви кримінального правопорушення, а також з'ясування наявності зв'язку потерпілий і злочинець.

Даний вид слідчої ситуації має два підвиди: 3.1. Особу потерпілого не встановлено, а також немає його трупа, проте встановлено особу злочинця і його затримано; 3.2. Особу

потерпілого не встановлено, але наявний його труп, особу злочинця встановлено і не затримано; Слідча ситуація 3.3. Особу потерпілого не встановлено, проте наявний його труп, особу злочинця встановлено і його затримано.

Типова слідча ситуація 4. Особу потерпілого встановлено, також є дані про особу злочинця. У методичному відношенні вона є найбільш простою для розслідування, тому що є достатньо інформативною для забезпечення виконання завдань кримінального судочинства. Основним завданням такої ситуації виступає встановлення місцезнаходження підозрюваної особи і перевірка її на причетність до вчиненого вбивства. Наведена слідча ситуація складається при одержанні вихідних даних про злочин з таких джерел, як заяви і повідомлення: власне самого вбивці, осіб з кола знайомих чи близьких родичів жертви, чи злочинця, працівників медичних установ та правоохоронних органів.

Зазначена типова слідча ситуація має три підвиди: 4.1. Особу потерпілого встановлено і наявний його труп, особу злочинця встановлено, проте його не затримано; 4.2. Особу потерпілого встановлено, проте відсутній його труп, особу злочинця встановлено і його затримано; 4.3. Особу потерпілого встановлено і наявний його труп, особу злочинця встановлено і його затримано.

Таким чином, на початковому етапі розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання, можуть виникати чотири типові слідчі ситуації, кожна із яких матиме три підвиди. Таким чином, їхня кількість складатиме щонайменше дванадцять і кожна із них має важливе криміналістичне значення для формування слідчих версій, планування розслідування та формування алгоритму розслідування вказаного виду кримінального правопорушення.

Список бібліографічних посилань: 1. Волчецкая Т. С. Криминалистическая ситуалогия: монография / под ред. Н. П. Яблокова. М.; Калининград, 1997. 250 с. 2. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харьков, 1967. 27 с. 3. Коновалова В. Е. Убийство: искусство расследования. Харьков: Факт, 2001. 311 с.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.9

Олександр Вікторович БОБРОВНИК,
кандидат юридичних наук,
суддя Солом'янського районного суду м. Києва

ДОПИТ ПІДОЗРЮВАНОГО ЯК ЗАСІБ ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СУДДЯМИ

Допит є однією з найпоширеніших слідчих (розшукових) дій, що застосовується стороною обвинувачення під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями для отримання доказів або перевірки вже отриманих доказів.

Чинний КПК України у ст. 223–226, 232, 256 визначає загальні правила провадження допиту у кримінальному провадженні. Для виклику осіб, які підлягають допиту у кримінальних провадженнях про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди суддями, необхідно керуватися загальними положеннями, передбаченими ст. 135–139 КПК України.

У кримінальних провадженнях цієї категорії допиту підлягають підозрюваний, свідок, потерпілий.

Результати проведеного аналізу матеріалів кримінальних проваджень цієї категорії свідчить про те, що найчастіше допиту підлягають підозрюваний – особа, якій у порядку,